

'T Pauweveerke – J.J. Cremer

't Was 'en oavend as room, zoo zuut, zoo mild. Heit, werm miseroabel werm was 'et doags gewêst; die van de merkt uut stad weerum kwiemen, zeiën dat 'et weerglas viefennegentig groad had gestoan, en dat 'r van de hits twee minsen morsdood gebleven, en drie keujes op de merkt woare kapot gegoan. Een van de schepershonden te D. was roazend gewêst, en had, eer ie van Teunis 'et schot kreeg, 'en schoap en 'en kalkoensen hoan gebêten van geweld. Luutje van boer Balders die met botter gemerkt had, was deur Huibert van de Hoazekamp toen ze noar huus ree, ien 'en overval van de wermte, op 't hittekerreke gevonden. Huibert was 'r arg van geschrokken, - hoe licht had de kar van den diek kunne sloan - moar, 't vlugge perdje had ie gevat, Luutje had ie bijgebracht en voorders tot bij huus gerêje.

Arg, heel arg was 't gewêst, moar nou - nou was 't as room en heuning. Tegen zessen was de locht oan 't smerren gegoan; donderkoppen van moord en geweld; wolken as inkt. Van halfzeuven tot zeuven had 'et geborreld en gerommeld, stik oan den Woalkant. Verdrêjd! wat had de weind gezwiept, krek asof de boomen d'r uut en de schoorsteen d'r af zouen; en 't vuur!... niet gelicht moar gesist had 't deur de locht heer. Die 't niet gezien had zou 't zeker niet geleufd hebben zoo straf as 't goeng. De donder?... roatelslag op roatelslag had de gloas' doen dreunen - mins, mins! die twee veural! - die eerste! nee, die tweede!

Veul volk had 'et arg ien't lief gehad; veul ien't heufd; rhimmetieke ien al de lêje.

Teun die met de broodben liep, was onder 'en wilg goan zitten en had, ien den zeuvenden wilg van heur af, Gods vuur zien sloan dat 'r geen splint oan heel bleef.

Koatje Gruun, de ouwe ziel, was ien de donkere bedstee goan liggen, ze was zoo benauwd dat God heur kwam hoalen; starven wou ze wel, moar as 't wêzen kos niet ien den toorne. Ze had zoo veul kwoad gedaan: Zundags 's-middags met de kark wel is overgesloagen en wel is 'nee!' tegen 'en ermen schooier gezeid.

[p. 32]

De mansluu oan 't veerhuus of ien de Roskam, hadden de kloare vergêten die gekommandierd was. Eenigen zeiën bij d'r eiges, dat ze, verdrêjd! nooit meer zuupen, en anderen, dat ze nooit meer pruuve zouen. Harrejennig wa'n licht!! moar, 'en rêgen as botter. Goddank, geen hoagel ien't darp; en nou - klokke acht, was't 'en weerke as room!

Dat 'et 'en oavend as room en heuning was, dat vond boer Hannes Balders ook. De zware stortregens hadden den uitgedroogden grond kostelijk gedrenkt: Specie was er uut de locht gevallen.

Nu en dan stippelde het nog, maar 't wou niet zeggen, 't koeltje dat de popels deed kleppen, bracht nieuw leven en verfrissing aan.

Boer Balders - gewoonlijk de groote Hannes genaamd - liep zijn erf rond; naast hem huppelde een ventje van nauwelijks vijf jaren, die er pret in had om in iederen regenplas te trappelen - as 'en peerd, dat 'em de klonters um de been' vlogen.

't Rook lekker buuten, o zoo lekker, en Balders stak zien neus ien de locht, en sloeg de erms op zien rug, en liep, en zag dat de weit-oaren zwollen; dat de appels ien den bongerd kleurden; dat de tabaksbloai' op 't oog weg, oanwiessen; en hie stak zien neus nog spitsen ien de locht, en zei bij zich eiges: 'Mins! mins! wa'n malsigheid!' nam 't jungske bij 'en hand, en liep nog is wiejer, êfkes op den diek oan.

'G'n oavend Hannes; dag Wim, dag jungske;' sprak een man die van de dijkzijde kwam aanstappen en kleiner dan Balders was, maar wel - 'et snit van zien foacie had.

De groote Hannes had beste klare oogen, en de zon die op 't ondergaan was, scheen achter de wolken, maar evenwel kneep Hannes half zijn oogen dicht, krek - krek as de stadsjonkers ze kniepen as z'n mins kennen, moar liefst op 'en afstand houen en 'em kwoazie niet thuis kunne brengen; toch zei Hannes: 'Zoo bin ie doar...?'

'Gruujzoam weerke;' hernam de ander, die de eenige eigen broeder van den grooten Hannes

Balders was.

‘Dat geet nog al,’ zei Hannes en voegde er bij: ‘Doar zu’j meer af lachen as ikke.’

‘t Is 'en groote zêgen,’ zei Arie Balders, ‘moar toch,’ voegde hij er langzaam bij: ‘t was al geen zêgen wat 'r uut de locht viel.’

‘Hê?’ zei Hannes, en uit zijn oogen straalde iets vreemds.

‘Mien weit en rog onder D. het doanig smeer van den haogel gehad,’ antwoordde Arie, ‘k bin d' heer gewêst, moar mins 't was 'en mankeliek gezicht; 't leit er plat as 'en oal.’

‘Zóo, is doar hoagel gewêst?’ zei Hannes koeltjes: ‘t is oarig dat ie d'r altied van langs kriegt, en ikke bijkant nooit. Loat 'r éen kommen die zóo'n gewas het as ikke.’

[p. 33]

‘t Is 'en zêgen van God,’ hernam Arie: ‘wês er dankbaar veur, en gleuf moar vrij Hannes....’

‘Wa’k te denken en te gleuven heb, dat he’k van ou niet te weten; wa’kbin dat bin’k deur mien eiges, dat bin’k jungske; deur gezonde harsens Goddank! deur 't begriep wat 'en mins oan zien eiges as mins verplicht is, zieje, nou weet ie 't ien ens.’

‘Kiek Hannes,’ hervatte de broeder: ‘da’j deur Gods goedheid gezonde harsens en zêgen hebt, doar zie’k blied um, dat weet ie, en 'k zou....’

‘Nee, menneke, nee,’ viel Hannes hier in: ‘doar bin’k nog zoo zeker niet van; loawwe mekoar geen meiske nuumen, of j'ook grinniken zoudt as Oarie geen hoagel en Hannes ze wel had.’

In een nederig onderworpen stemming had Arie Balders de verwoesting aanschouwd die zijn koornvelden getroffen had. 't Was Gods weer gewêst. Bêter deur Hum dan deur de minsen. Ien de hoagelkast was ie niet, en groote schoai had ie - moar - zou 'et ook dreug brood wêzen wat ie 's-weinters met z'n huus zou êten, morren zou ie niet. Vromer of bêter dan Joapik die ook hoagel had, was ie geen spier: ‘Dus jungske,’ had ie tegen zich eiges gezeid: ‘hou de moed moar ien't lief; 't weer is nou gruijzaam, wie weet hoe 't nog meelupt; 't duut mien plezier dat de schoai niet algemeen is; zie de garst van Hannes, wat steet ie gelp; - 'k het 'r toch schik af da’k met Gods hulp oan Hannes geen hoareke gries wuns. Bruur Hannes! - verrechtig, ge woart zoo'n goeje jong, en perjen ge zoudt zoo'n bovenste beste mins wêzen, moar de kop most wat lêger, ge kiek van te hoog.’

Met die gedachten was Arie den dijk afgekomen en op zijn rijken broeder toegestapt; en, toen hij: ‘G'n oavend Hannes, gruijzaam weerke,’ gezeid had, toen had zien engel hum ien't hart gebloazen; hie had oan voader en moeder gedocht, - geen kriezelke hoat of jaloerschheid had ie ien't lief gevuuld. Hannes was zien bruur, zien oudste, zien eenigste.

Of hum dat: ‘Nee menneke, nee!’ ook rauw op 't lief viel....!

Hannes blaasde toen hij zijn broeder die harde woorden had toegevoegd.

Arie keek voor zich: 't spreekwoord: ‘Zoo as de weerd is vertrouwt ie zien volk’ hield hij maar binnen. ‘Hannes,’ sprak hij na eenige oogenblikken van stilte, zacht en ernstig: ‘he’k oe ooit met schêle oogen oangezien umda’j riever, veul riever bint dan ikke? He’k oe ooit ien 't minste gevraagd, zelfs ien't joar toen’k twee beesten kapot had en 't kar-perd ien droes veur den kop most schieten? Nee dat he’k nooit! en krek zoo min he’k oe ooit benijd; moar weet ie wa’k wou Hannes, en wa’k dukkels bid....? 't is da’j 't heufd....’

‘Moar zou 'k dan nou, veur den dit en den dat....’ viel Hannes

[p. 34]

gram en met afgebroken woorden in, ‘gek genogt wêzen um me deur ou is de lês te zien lêzen? Mo’j oe baloorigheid um den hoagel is oan Hannes lochten? 'k Mot zeggen menneke, da’j ien die hooge karkbank al 'en oarige slag van den meulen hebt beet gekregen. Ge bint ook karkvoogd hê!? 't is 'en plenkske dat ien ou kraam past; - 'k zou 't veur tien stuks vee niet wêze willen. Éen woord dan was ik benuumd geworden.’ - Hannes lachte leelijk: ‘Nou karkvoogd! prêk bij 'en ander; prêk bij oe Lieske. Toen ze as dern achter de koei' huijde, had ze apperent nooit zooveel wiesheid heure bulken. Gegroet karkvoogd!’ Wat drukte hij raar op dat woord. ‘Gegroet! Kom Wimpke, kom jong, we goan weer noar 't arf toe.’

Balders stapte deftig heen. Arie zei: ‘G'n oavend Hannes;’ en, terwijl hij in 't voorbijgaan den blik

op het jongske wierp, dat, achtergebleven, perdsbluumkes plukte, tastte hij in den zak, haalde een blozende rogpeer te voorschijn en zei: 'Zou'j die lusten mien jungske....?'

'Nou, of ik;' sprak Willem en greep naar de vrucht.

'En wat zeg ie nou?' vroeg Arie toen hij den kleine zijn peer had gegeven.

'Dank oe oome;' riep Willem verheugd, en vroolijk liep hij zijn vader na.

Arie had er bij al wat griefde, toch schik af.

'Waar hei'j die mooie peer gevonden, mien jungske?' vroeg Hannes.

'Van oome gekregen.'

'Van oome, van die....? 't Is 'en zoere! Onriep! We hebben d'r eiges genogt. Vort 'r mee!' - Klets! - en de peer viel bij Arie op den grond neder.

Willem greinde. Hannes suste zien lieve menneke, dat ie moar stil en moar zuut most wêzen. Van anderen most ie nooit wat nemen, ze haddeneiges genogt. Moerbessen zou ie bij de mik hebben as ie thuus kwiem, met sukker d'r bij, en Hannes liep statig met het pruilende jongske voort.

En Arie.... Arie zag nog eens om, en toen - vóór zich in 't westen; 't zunnেকে speulde zoo zacht over 't weiveld, 't zunnেকে zonk, moar..., 'en neie mergen die kwam 'r zeker!

Dat was zeker de honderdste keer geweest, dat Arie, sedert zijn huwelijk, den broeder welwillend genaderd, doch telkens, zooals nu, onheusch door hem was afgeketst.

Had ie dan dóarien zoo arg onneuzel gehandeld, dat ie Lieske, zien beste wiefke! véúr twintig joaren trouw had gegeven? Ze was

[p. 35]

moar 'en errebeidskiend gewêst en ze had veultieds beesten gehuujd, moar - had ze ook geen bekske gehad as 'en meizuuntje en 'en hartje zoo kloar as 't wouter uut den welput....? Hannes had duk, o krek zoo duk as Oarie eiges, noar Lieske gekeken, moar Lieske had 'em altied afgepoeierd en weg gekasseboend zooveul ze moar kos, went rond uut gezeid, tot trouwen zou Hannes nooit gerezelevierd hebben, doartoe zou Lieske hum veuls te min en veuls te ermoeig gewêst zin. Hannes had 'en tikske van den weindmeulen weg, nog al 'en oarig tikske; ien stad zouwe ze zeggen: dat ie van 't hunje gebêten was.

En, Arie was met Lieske getrouwd, en Hannes was nijdig gewêst um 't schandoal, en had eiges 'en dikke knappe dern genomen, die schijven had als hoaren op 't heufd; 'en boerderij van moeder's verstarf, 'en swiet sloeg as 'en keuningin, moar geen bekske as Lieske had. Van 't hartje doar wiwwe moar niet van sprêken, went ze stierf ien de kroam van 't eerste dernje - van 't oarige Luutje.

Dat trouwen ien't mindere had Hannes arg tegen zien bruur gezet, moar - of Hannes al ien onmin met Oarie was, en of Oarie 'en zwêvelstok was, tegen Hannes 'en bargroei, toch was Oarie ook krek zoo min bekanterig of jaloersch op Hannes, as 'en nachtegoal op den zang van 'en kikkerd; toch was Oarie met de zienen, zelfs ien bitter slechte joar', gelukkiger dan z'n rieke bruur, en toch ook was ie veul meer de vrind van al wat goed docht, zoodat ie 'en joar gelêjen, tot karkvoogd benuumd was.

Arie tot kerkvoogd benoemd! dat was de nekslag voor de broederliefde. Oarie karkvoogd en Hannes d'r buiten! kos 't wel arger? 'En koale hakklouwer was Oarie; zoo'n kwoazie vrome, krek as z'n wief; d'r zou nog 'en tied kommen dat Oarie met z'n zeuvenspan d'r onder deur most; dan zou Hannes ook is z'n köpke volgen, krek as Oarie met trouwen gedoan had, en zeggen: 'Ielk z'n eigen gang;' dan zou ie ook schik hebben um te zeggen: 'En mooie karkvoogd die zich eiges niet bevoogden kan'; dan zou ie....

Met soortgelijke denkbeelden vervuld, zien wij den grooten Hannes met Wimpke, het hek van zijn hofstede Het Bijenveld binnengaan.

Nog altijd is het lekker buiten.

De kiepen en kalkoenen zin ook 'en kertierke langer van stok gebleven vanwege de frissigheid.

Watte mooie kiepen en kalkoenen! krielekes, kosjensiena, goudloakens, geen mooiere ien de heele Bêtuw!

'Zoo Nieuwton, zoo kerlje!' zegt Hannes en streelt een pseudo Newfoundlandschen hond die bij de groote schuur voor 't hok ligt; die - volgens zijn meester - en hond is zoo as 'er nooit een op 'en

boerenarf liep; 'en hond, die hum - Hannes - zou veinden onder duuzenden, en 'em uut 't woater zou hoalen zoo a'jt nooit geheurd hadt.

[p. 36]

'En klein eindje wiejer zat de groote pauw, met z'n mooien steert achter, en z'n lillik wiefke noast zich, op 'en dooien tak van 'en eik, die - volgens Hannes - de oudste eik uut de Bêtuw - wat zei ie! misschien de oudste eik uut 't heele land was, en lang véur Christus z'n tied bestoan had.

Hannes gevoelde wanneer hij dit verhaalde, altijd een schier onoverwinbare neiging om er bij te voegen: 'En 'k het 'em eiges geplant mins, met deze handen toen 'k nog 'en jungske was.' Maar - gezeid had ie 't nooit.

'Kiek is voader,' riep Wimpke op den hooggezeten pauw wijzende: 'doar hengt 'em 'en veereke los.'

'Met de nattigheid,' zei Hannes: 'wacht, as 'k oe ien de hugt hou, dan zu'j d'r bij kunnen. Kom hier; veurzichtig dat ie niet op den hoal geet.'

't Jongske, door Hannes in de hoogte getild, greep het veertje en had er schik in. En Hannes kietelde Wimpke onder zien neuske d'r mee, en 't kriebelde wel, moar 't was toch oarig; en speulen mocht ie d'r mee totdat ie noar bed zou. Moar toen - toen nam Balders 't pauweveerke weerum: en docht: 'As de pauw die dinger is kwiet was, wa'n lillekerd zou ie wêzen!' 'En oogenblikke loater sloeg ie den klampbiebel open; lei 't veereke d'r ien; keek bijgeval ien 't spiegel, en - streek zich spitsig de hoar' op.

Reeds een paar malen noemden wij een boerinetjesnaam zonder de eigenaresse op den voorgrond te brengen. Zie, daar zit ze; 't is Luutje Balders; Luutje, die haar eigen moeder verloor toen ze veur 't allererste kleeke droeg, en veur drie joar, Willem's eigen, hoar stiefmoeder mee noar 't graf brocht; woar ze van gehouen had arg en veul, en die ze nog miste ielk oogenblik meer as ze zeggen kos.

Daar zit ze, en aan de oogen die flets staan, en aan den doek die om 't hoofd zit geknoopt is het te zien - dat ze niet fiks is ien't heufd, en muu is, en af.

Als we Luutje, zelfs op dit oogenblik bekijken, dan moeten we volkomen recht laten weervaren aan het oordeel der boerenknapen, die 't meiske onder de bovenste dierkes van 't darp rênen, en zingen:

Luutje, met d'r mooie snuutje

Is nog zuuter as 'en kluutje.

Daar zit ze, we hoorden 't al; ze is met de hitte-kar naar stad geweest, ze is van d'r zelve geraakt, en - toen ze de oogen opsloeg, toen heeft ze Huibert van oom Arie van de Hazen kamp bij zich gezien. Huibert, de flinke, de ronde jong, de vroolikke kiewiet van school; de eerlikke Huibert die nooit geen drie zou zeggen as 't twee was;

[p. 37]

die schrieven en rênen kos as 'en meister, en spoajen en heujen as de beste arbeidsmins. Ze had Huibert noast zich gehad, Huibert, die negentien, en 'en joar ouwer dan zij was. De goeje jong had hoar verrechtig 't lêven gered; hoe licht had Kobes - zoo heitte de hit omdat ie van buurman Kobes gekocht was - hoe licht had Kobes 'en drêj te kort nemen en 't kerreke van den hoogen diek kunne smieten. 'Goddank!' had Huibert gezeid, 'Goddank! da'j de eugkes weer los duut; 'k meinde verrechtig da'j.... da'j.... Loa'k 'et niet nuumen; 'k zie arg geschrokken.'

'Woar bin'k?' had Luutje gevraagd.

'Bij mien!' had Huibert gezeid.

Luutje had 't geheurd en begrepen, moar gezeid had ze niks. Des te meer had ze gevuuld.

En wát had ze gevuuld? Veul veur Huib, alles veur Huib; nog krek zooveul as toen ze soam véur

schooltied, rondom de iepbeumkes 'rooje vos wat hei'j gedoan?' speulden; nog krek zooveul as op den oavend toen Huib, noa den dood van stiefmoeder, hoar achter 't elzenbuschke bij 't karkhof, schreiende gevonden, en gezeid had: 'Luutje, as 'r éen is die oe noojer met troan' ien de eugskes ziet as ikke, dan za'k geen Huibert hieten; loa'k z'oe afvêgen Luutje, moar gleuf mien, lêvenslank zou'k z'oe wegkussen willen, a'j moar mien henneke woart.' Krek - nee méer nog vuulde Luutje veur Huibertnêf as toen. Hie had heur verrechtig 't lêven gered, en - meegoan of binnekomen had ie geen ens gedorst, went voader.... A'j van den duuvel - zeit 'et sprêkwoord: voader kwiem krek de keuken ien.

'Wat schort ou weer Luutje?'

'Nog 'en bietje ien't heufd van van middag voader.'

'Eigen schuld, eigen schuld!' gromde Balders: 'Worum den hoed thuis geloaten en bloot ien de muts op 't kerreke goan zitten....? He'k 'em niet eiges uut stad meegebracht! 't Was de duurste die 'k kriegen kos, moar, 't leek ou weer niet. Hei'j 'em wel éen keer op 't heufd gehad?'

'Noar de kark voader, moar ze lachten d'r um; de hoed steet te zwierig.'

'Zê lachten d'r um! ze lachten d'r um!' riep Hannes toornig: 'wie lachten d'r um! Die koale jakhalzen hier? De derns van Pouwels misschien....? Bekanterigheid is 't, en anders niks! Heur ie, van nou afoan zu'j oe klêjen as't past. Dóar boven ien't kammenet, he'k ze liggen de schijven, meer as iemand ien't darp. Loat 'r éen uut de Bêtuw tegen Hannes Balders opstoan! Moar ou Luutje,' vervolgde hij bitter, 'ou ploagt 'en geist die ien't gemeine velt; as 't ien oe kroam kumt dan zu'j met 'en schooier deur 't darp goan; dan zu'j kruupen ien hok' en goat', um suupkes en vleiskes te brengen. Gêven is goed, moar zóo, da's ongodsdienstig-

[p. 38]

heid, zeg ik! Ge proat van God en 't gebod; akkoord meseu! moar dan wi'k ook da'j zult weten dat God met wiesheid standen ien de wereld het geschupt; d'r zin groote en kleine Luutje; d'r zin rieke en schroale; as 'k groot en riek bin dan he'k te kommandieren, zieje; as 'k klein en erm bin dan neem ik den hoed af en mot simonblê speulen. Hei'j't begrepen....? Zuuk 't fatsoen; as de derns ien 't darp schots of sits droagen, koop dan zied, wat kan 't mien schêlen! Wi'j meer konverzoasie? verzuuk de juffers van den burgemeister; geleuf maar vrij, die zouen meer as gern met ou willen umgoan; en Oarend, die op studie is.... die zou de kous' van de been' loopen um ou ien 't hökske te kriegen. - Nou, of ie 't heufd schudt of niet, ik zeg oe dat 'et waarheid is. 't Was giesteren nog da'k 'em bij de woai oan 't vissen vond. Natuurlik nam ie zien pet af. 'Wês gedekt kammeroad,' zie ik. - 'Hoe geet 't meinheer Balders? zeidie: "hei'j nog geen kramp ien de vingers van 't kepunnekes knippen? Hoe geet 'et thuis?" vroeg ie ook: "Luutje nog altied gezond? Verrechtig, meinheer Balders, doar zou'j ien Uitert op de Kaskieno's - of hoe zeidie ook? - swiet mee sloan;" en - toen'k bij 'em goeng zitten op de heining, toen was ie o zoo verheerlikt en prezentierde me segoartjes uut 'en buul van pauweveerkes, en zei gedurig 't een of ander, en ook, da'k sprêkend op de gofverneur van Uitert leek, veural van achteren zeidie; en da'k is bij 'em oan most kommen as'k ien Uitert kwiem. Op z'n kast - zoo heitte zien stedeerkamer - had ie 'en sleup van oarige dingen stoan, doar ie mien eurdeil wel is over heuren wou; 'en vleugelpiejano had ie 'r ook, en - nou mo'j is heuren Luutje - hie roaide, da'k zoo'n dink ook veur ou zoo koopen, dan ko'j mettertied, a'j volleerd was, op 't meziekkeset speulen, dat dêje z'ien Uitert allegoar; en Frans en Duuts en Engels moest ik oe leere loaten zeidie, en dan lachte ie ielkreis zoo witjes; en dan docht ik: Jungske jungske, ge vist oan twee kanten; ge vist op boars en op Luutje, hê, hê, hê! "Kom moar is oanbouwen" zei ik ten leste, en 'k gaf 'em de hand; nou, of ie verheerlikt was!'

'Lachte ie gedurig voader?' vroeg het meisje met nadruk terwijl ze even haar vriendelijke oogen opsloeg.

'Witjes! O zoo witjes!' verzekerde Balders, en met de armen op den rug en 't hoofd in de hoogte, stapte hij deftig de kamer rond, en 't meisje herhaalde zacht bij zich zelve: 'Lachte den Oarend!' en twee groote tranen welden haar op in de oogen: De minsen, ze lachten d'r um.

[p. 39]

Een is er nog van wien we wel gehoord maar dien we nog niet gezien hebben.

't Is negen uren in den avond, - Huibert Balders, Arie's oudste jongen, loopt met een roode kleur den boomgaard rond, en 't land over, den weg op, en weer terug, en altijd ziet hij strak, en altijd ziet hij droevig.

'Woarum niet,' denkt Huibert, 'woarum zou 'k 'et loaten? 't is de eenigste kans op geluk en op veurdeil. Wat 'en ramp met dien hoage! Die goeje voader! wat zei ie geleuvig: 'Alles kumt van boven, schoai en zegen; Wêst tevrêje vrouw en kienders, 'en stukske vleis of spek te min zal niet schoaie: eerdappels genogt op 'et land, en brood zuwwe ook wel hebben.' Die beste moeder! wat zag ze bleik en wat had ze gegreind. Netje 't zwakke dernje, zou nou zeldzaam wat versterkends veur de butjes kunne kriegen: 't goeng achteruut van joar tot joar, en, toch meinden de minsen dat ze geld hadden, umdat - umdat eum Hannes óok Balders heitte.

Wóarum zou ie 't loaten.....? zien eenigste lêvenshoop was.... Luitje!

De eenige steun veur voader en moeder kon 't geld worden vanLuitje.

Is dat spulleke wel zuuver?

Nee - 't goeng um de duiten; niet allinnig veur hum as de man, moar, veur de heele femielje. - En toch, 't spulleke was zuuver. Verrechtig! as glas! Lief had ie 't meiske, méer as 't bloed in zien oajers, 't geld dat onnut lag, zou steunen en weldoen. - Hiew ze van hum....? Joa! joa! dat dee ze: perjen! dat dee ze; dat had ze met d'r eugskes, met d'r henjes, met d'r lipkes gezeid: 'De bovenste bin gij, en de bovenste zu'j blieven, al had ik noast 'en ander veur den prêkstoel van "joa" motte knikken.'

Noast 'en ander veur den prêkstoel 'joa' knikken; zij - Luitje? Zij noast 'en ander! - Welke ander? Wie? Nee, nooit van z'n lêven! Huib is d'r ook nog; en knikken kos ze niet as ze 't eiges niet wou. Eum Hannes kos hum misschien 'et gat van de deur wiezen, - moar as ie dan wiest dat Luitje deur hum uut 'en lillik gevoar was gered; as ie vrindelijke taal heurde, gemuuzoam en rond toch d'r bij, zou ie dan baloorig wêzen en 'nee' zeggen....? Och! de minsen zin duk bêter as ze liekene willen. Zoo dacht Huibert, en altijd liep hij rond, en, dat het al donkerder werd, daar gaf hij niet om. 'Mergen, mergen!' sprak hij ten laatste bij zich zelve, 'mergen, as Onze Lieve Heer 't zunnke weer noar deez kant van zien wereld loat kieken. Wa'k doen wil is zuuver; kwoad kan 't niet wêzen. Wat goed is wil God. Goan za'k, dát za'k!'

En met dit besluit keerde de jongen huiswaarts; wenschte de zijnen een goeden nacht; ging naar zijn kamertje; legde zich te bed,

[p. 40]

maar toch - hij sliep geen spier. Gedurig had hij wel de oogden dicht, maar dan was 't nog erger; dan zag ie 't mussengeweer niet langer, bij 't schiemerlicht, ien den hoek van zien cel; de schoen' nie meer onder den stoel stoan, en de bokspiepen d'r overhangen; dan zag ie de sterrekes nie meer, deur de ruutjes heer, ien de locht flonkeren, moar - dan zag ie tegen 'en zwarten muur uitkommen: Luitje.... oan 't schreien: zien voader.... z'n moeder.... de bruurkes en dernjes.... oan 't schreien; de koei', de kalver', de schoap' ien 't land, de keujes ien 't schot.... alles oakelik oakelik, en - dan dee ie de oog' moar weer open, dat ie liever 't mussengeweer, en de schoen', en de bokspiepen zag, en veural de sterrekes, die vrooliek en vrindelik hum toeblonken, asof ze doar zeien: Hier oan den hemel is altied licht.

De morgen is aangebroken. Hannes Balders is opgestaan. Willem - zien hertlepke, die altied bij voader ien de bedstee slupt - Wimpke slaapt nog, en de appelbloesems liggen hem op de wangen. 'En lief jungske!' denkt Hannes terwijl hij met de handen op den rug zijn zoontje beschouwt: 'da'j van zoo'n keind zoo houen kunt! 'en knap jungske ook; d'r zit wat veurnoams in zien tronie, heel wat anders as de fieselemies van andere darpskiender'. Mien neus het ie kloar: mien heuge vurheufd; alles krek! Dat zal 'en mins worden um swiet mee te sloan. Boer!? 'k Wou nog liever; nee den grooten weg zal ie op; krek as burgemeister's Oarend, noar de Uitertse akkedémie; veur officier kan ie óok goan, krek wat ie wil. - Doar drêjt ie zich um. - Wa'n oarig kerlje toch. William Balders! Joa, joa, 't bloed zit 'r ien.'

't Was alsof de groote Hannes nog een voet grooter werd, toen hij op een mahoniehouten siffenjeere

toetrad. De la trok hij open. Links lagen de pampieren. Met een handvol treedt hij terug, en zet zich in een groenlederen rugstoel. - Krek zóo had ie d'r een, ien stad op 't hof, veur den president gezien. 'Hier steet 'et,' smuuspelde Hannes terwijl hij een Oprechte Haarlemsche van eenige jaren herwaarts opensloeg. 'Hier, Uut Londen:

Lord William Balders is met een bijzondere zending van zijn gouvernement naar Frankrijk vertrokken.'

Op den eigen stond goeng d'r buuten 'en kalkoense hoan 't roam veurbij. Puts!! Piets!!!! dee ie. - - Krek z'n boas!

'Wonder wonder!' denkt Hannes: 'wonder da'k 'r toch nooit 'en toal op geheurd heb. Mien brief sting op pooten;' en weder - wie weet voor de hoeveelste maal - leest hij het kladschrift van den brief dien hij schreef, den brief die luidde als volgt:

[p. 41]

'Meseu Lord William Balders!

Uit de Haarlemmer van den 6^{den} dezer heef ik gezien dat uwees krek heitte as ikke en dat Uwee Lord naar Parijs goeng. Daar zij ik over doende den heelen tijd, went ik heef besonder veul familiezwak. As ge nou - docht ik al - over Holland, laa'k zeggen Gelderland, bij name over E.... in de Betuw, terug goeng, en 't Bijenveld opzocht, dan kosten we mekare is zien en spreken. Da'k van aadel bin, dat geleuf, maar dat weet ik toch niet. Ge hebt hier 'en Balders die metselaar is, maar dat besteed zich geen haar. As'k zeg da'k honderdendertig mergen land onder de ploeg en honderdenvieftig stuks vee in 't land heb dan lieg ik geen schepel of kalf.'

Alleen die honderden erbij waren abuis.

'Als ge kumt, Lord William Balders, - nêf za'k maar zeggen, - zal Uwee zien dat 't spulleke zien man wel weerd is. Ziede ook getrouwd, en heb ie kienders? Ik heef m'n tweede. Van mien eerste heef ik een aardig deernje, evel zonder veul begriep. Den dag naa dat ik oe naam in de krant zag, kreeg Sanne - zoo heit mien tweede vrouw - 'en jongske, en nou staa ik er op dat hij ook William zal heiten. A'j peet wilt wezen en doopgetuige, dan mot Uwee Zondag over acht dage hier zin, dan vel ie met de neus in 't vet, van wêges de slagt. As oe de reis te kras is, dan za'k oe den buul wel is vullen. 'k Wou wel geern, Uwee bij den doop naas me sting. Dat ik denk dat we familie zin, zit 'em ien 't woord van mijn grootvader, die zei, dat zien broeder naar ou land was gegaan. De groetenisse van Sanna en Luitiena en Williammeke die we voorders Wimpke zullen hieten, en blief ik Meseu Lord William Balders, bij okkazie antwoord, Uwee toegenegene neef,

Hannes Balders.'

Het is misschien niet geheel overbodig hier vluchtig aan te stippen, dat het schrijven van zulk een brief, een schets is - ofschoon van verre - naar 't leven genomen.

Geen woord was er op dien brief teruggekomen. In den beginne had Balders aan jan en alleman gezegd, dat ie 'en Lordschap die zien eigen nêf in 'en rechte lien was, op den doop van z'n jungske wachtte; maar, toen de groote Hannes éen, twee jaren tevergeefs gewacht, en menigeen al eens over den Engelschen Lord-nêf gelachen had, toen had Hannes ervan gezwegen, stil gezwegen, en slechts wanneer hij alleen was keek hij zooals nu, zijn opstel nog eens in, en sloot het met de courant weer in de hooge latafel. - Ronduut gezeid, ien stee van 'en brief schrieven was ie d'r wis op uutgetrokken, over Pries noar Londen, as ie zooveul plint had gehad, as ie gern wou dat de minsen 't gleufden.

'Tik! tik!' klonk het op de ruiten. - Kees de arbeider stond

[p. 42]

buiten, en riep naar binnen: 'Boer Balders, d'r is 'r éen die oe sprêken wou.'

'As 't Levie um de ossen is, dan zeg moar, da'k er mergen mee noar de merkt wil.'

'Nee, 't is 'en ander.'

'Wie?'

Kees heeft zeker de vraag, die anders luid genoeg gedaan werd, niet gehoord en kijkt onnoozel.

‘Wie?’ roept Hannes luider.

‘Och dinges, hoe heit ie ook - za'k moar zeggen...’ prevelt Kees.

‘Nou, loat 'em op 't diekkamerke, ik kom zoo stond.’

‘Goa moar binnen Huibert;’ zei Kees eenige oogenblikken later, en Huibert trad het dijkkamertje in. Huibert Balders was in 't geheel geen kind meer; eer zou j'em vijftientig dan negentien hebben aangezeid, maar toch - a'j goed luustert dan knn'j 'em 't hart heure sloan.

‘Hê ê ê ê!’ kwiem ie gedurig - ‘zoo roar, zoo kort van oajem! - zoo dreug, zoo plekkerig ien den mond; zoo knikkerig ien de knie? - Kom..... verdrêjd! 't Is krek 'en mins as ikke. - 't Is niet gering

hier..... 'en vergulde spiegel! Harrejennig, wat zie'k er uut! zoo bleik as de dood, en êvel bin'k heelegaor werm. Wat zou Luutje wel zeggen as ze wiest da'k hier was....? - Lupt ze doar buuten?

Verrechtig! Kiek met 'en peers jekske en 'en witte rok oan. Hoe proper en toch hoe simpel! doar zit geen grutsigheid bij. Wa'n oarig wiefke zou 't wêzen! - Pst! - Luutje? 'k Wou dat z'is hierhin

uutkeek! Pst! - - 'k Heur wat. Zou oome d'r oan kommen....? 'k Wou da'k weg was.... 'k Gluuj as 'en bol ien den oven. - Bi'j gek jong kerroazie!’ En nauwelijks had Huibert de gedachte om ferm te

wezen bij zich verlevendigd, of de deur ging open - Huibert draaide zich wat schuin opzij - en Hannes trad binnen.

‘Wie he'k doar?’ vraagt Balders op een toon zoo voornaam en deftig als hem mogelijk is, en laat zich tegelijkertijd in een armstoel zakken.

‘Huibert - Huibert Balders oome;’ klinkt het antwoord, en hij die het geeft vermant zich en komt een schrede nader.

De grootste verwondering teekent zich op Balders' gelaat. De hand brengt hij boven zijn oogen alsof hij scherper wil zien, en eindelijk zegt hij afgemeten: ‘Gij! - wat wou gij hier?’

Eenige oogenblikken blijft het stil. Huib wou zoo veul, moar - 't wou d'r niet uut.

‘Ik meinde,’ ving Balders langzaam aan, terwijl hij onrustig de handen over de armen van zijn stoel liet heen en weer glijden: ‘k meinde da'k dukkels meer as kloar had gezeid, da'k op bezuiken van een van de Hoazekamp niet gesteld was. - Heit ie Huibert?’

‘Noar oe voader oome, mien grootvoader.’

[p. 43]

‘Dat die Huibert heitte wiest ik lang véur ou; dat ha'j mien niet te rappelieren. Wat doe'j hier te kommen?’

Huibert ziet strak - ‘Loa 'k moar!’ Hij vermant zich, treedt den oom naderbij, en spreekt zacht en schijnbaar kalm:

‘Oome, d'r zin twee bruurs, de een is riek en hoog, de andere is erm en hoalt 'et zoer ien de wereld; de erste bin gij, de....’

‘Lês ie 'en boek! ziede roazend!’ roept Balders: ‘Hei'j en leske van buuten geleerd um mien is oan't buis te kommen? Proat moar niet wiejer menneke; die kemélie die kenne we al: gêf ie wat of doe'j 't niet gern. Da'k riek bin, misschien de riekste uut de Bêtuw, dat weet ik, en dat weten ze allemoal, méer as ik zien loat of weten wil. Da'k de erste bin doar beruum ik me op, umda'k et deur eigen hand, en eigen heufd, en eigen overleg - zieje - gekregen heb; geen mins en geen ziel he'k 'r dank veur te weten. Als gilluu van de Hoazekamp, nou met 'en lêge buul kumt, dan kniep ik de oogen dicht zieje - zieje, zoo doei ik dan; went eigen schuld ploagt 'en mins 't meiste. - Blief ien oe stand, zei ik; moar fluute Jan Berend! ik wiest wel dat de botter uut 't vat, en 't nekske zou buugen.

Komplement menneke, en da'k er niks van wil heuren; loat vader Oarie blied zin dat iezoo véul van mien kreeg.’

't Schemert Huibert, maar 't laatste heeft hij verstaan, en hevig wil hij roepen: ‘Gelogen dat ie van ou kreeg!’ maar hij toomt zich in, en vraagt bedaard: ‘Van ou gekregen oome! doar he'k nooit van geheard.’

‘Da's wel meugelik!’ zegt Hannes: ‘moar - as 't hier Engeland was, dan zou'j 't bêter begriepen: de oudste zeun kriegt doar alles, de andere kunne heerkomme zuuken.’

Dáar wist Huibert niets van. Die woorden, zonder ziel of grond, verzachtten echter zijn wrevel. 't

Was meugelik dat voader van oome meer as zien recht had gekregen. 't Kon wêzen.... en, kalmer nog meer naderbij komende, sprak hij gevoelig: 'Dan zou'k oe de hand drukken oome, dan zou'k oe zêgenen, went, alles wa'j oan voader gedoan hadt, dat zou'k rêkenen as oan mien gedoan.' 'Loat moar zitten, loat moar zitten!' zegt Hannes, terwijl hij de hand afweert die hem werd toegereikt: 'Doar wi'k geen dank veur.' Opstaande: 'Wou'j nog wat anders?' 'Nee oome.... nee niks....'

Doar geet Luutje 't venster langs:

'Joa oome, joa, nog 'en enkel woordje;' en radder vervolgt Huibert, terwijl Balders met halfgesloten oogen naar de hoogte ziet: 'Joa, oan ouhangt 'et heil van mien lêven. Oome, eiges hei'j't gezeid: Trouw in oe stand; en ikke oome, heit ik geen Balders, geen Huibert noar oe voader? Kiek, al zeg ik 't eiges, 'k heb handen oan 't lief en gevuul ien de botten; en zieje - weet ie - hoe za'k zeggen - - altied hewwe mekoare ien 't hart gelêgen. Luutje, och

[p. 44]

Luutje he'k zoo lief, zoo kneujig lief oome; as ze mien wier, joa, ze zou gelukkig wêzen as ikke.

Oome, ge bint wel wat heug, moar kwoad bi'j toch niet; nee, dan zou'j geen bruur van voader wêzen. Och, a'j ons soam is oankeek - kiek, dan zou'j geen nee kunne zeggen; dan kowwe verkeeren zoo lank a'j't wou; dan zou j'ook voader de hand wel rieken; oome, God zou oe zêgenen, ou en oe kiender. Och! 'k het Luutje zoo lief, zoo kneujig lief - kiek, doar hei'j nou alles.'

De toon waarop Huibert gesproken had was inderdaad zoo gevoelvol geweest dat hij een steenen hart zou gebroken hebben. Balders' hart was niet van steen, in 't geheel niet, maar - in 't hart zat 'en lillik ding dat zwart was; 'en stooterig ding dat alles 'en por gaf wat bêter dan hie was, en binne wou kommen.

Balders was werkelijk een oogenblik getroffen. Hij zag Huibert daar zoo smeekend staan, en, al kan hij aan zijn vurigen wensch geen gehoor geven, een vriendelijk woord zal hem troosten.... 'Vort!' zegt het leelijke zwarte ding dat in 't hart zit: 'vort! d'r uut'r mee! Is dat 'en astransigheid; heigrond um weigrond kommen! Vort! d'r uut 'r mee!'

'Ei, ei,' zegt Hannes langzaam: 'dat dingske was ligt te prebieren hê? Dank mien op oe bloote knie', da'k niet de perdzwiep vat, en oe, zoo lank a'j bint, van mien arf kasseboen.... - Of ie nou rood wordt of bleik, en of ie nou met oe klavieren scharmt doar he'k geen spier mee van doen menneke. Gelieke stand!?' Denk ie umda'j oe Balders nuumt da'j doarum 'en echte Balders bint. Goat 'r noar vroagen ien Engeland, dan zu'j heuren - dan zu'j heuren! dat de oudste zeun alles ien noam en doad is. - Oe voader heit hier ien't land Balders, moar d'r buuten zouwe z'em anders leeren; en dan - nog op den koop toe - zich eiges versmieten en verslingeren oan 'en dern die'k nog niet bij 't volk op den dêl zou willen; die me te min en te smerrig is um....'

'Um! um!' schreeuwt Huibert in vreeselijke woede, terwijl hij zich tandenknarsend en met doodsbleeke lippen voor Balders plaatst en hem dreigend in de oogen ziet: 'Mien lieve beste moeder besmêlen! die vrome trouwe moeder....? Mins! mins!! ge bint geen mins, ge bint.... God weet wa'j bint, moar weerd bi'j da'j lêger velt as de put diep is; da'j.... da'j....' en Huibert loopt met gebalde vuist driftig het kamertje op en neer, en 't zwarte ding in Balders' hart roept als een razende: Weerlichts! en donders! en nog lilleker woorden, die we maar weg zullen laten.

Daar gaat de deur open; 't is Luutje. Luutje's lief gelaat teekent angstige bezorgdheid. Huibert's blik ontmoet den hare. Die blik ontwapent zijn toorn: 'Oome,' roept hij kalmer doch levendig: 'a'j eiges oe moeder hebt liefgehad, zeg dan da'j de miene belasterd en besmêld hebt; trek oe zundige toal ien.... of anders....'

[p. 45]

't Zwarte ding vanbinnen hoort Huibert's kalmeren toon, en - hie bloast zich nog ens zoo dik as ie is; en Balders roept gekrenkt vol bitsheid: 'As de weerlich m'n huus uut, heur ie! Zu'j d'r uut zeg....? of mo'k oe oan 't buis kommen....? Wou'j mien hier de wet nog lêzen? Een twee.... drie, opgemarsierd.... mars!!' en, met zijn stevige vuist Huibert in den kraag vattende, dringt hij den knaap, die daarop niet bedacht is, ter deure uit en verder... en verder, tot buiten de voordeur. 'Um Gods wil, voader!' roept het meisje; 'voader, nog giesteren het Huib mien uut groot gevoar

geholpen: um Gods wil, wat kwoads het ie ou gedoan? Luuster - heur!' Maar, vruchteloos was het dat zij hem toeriep en aan 't pand van zijn jas trok, Huibert was buiten eer ze 't wist, en Balders schreeuwde: 'Ook ie wilt den kop boven uut stêken; boven mien, boven oe voader, hooveerdig dink? 'k bêf 'rvan; zóo hek 'et nog nooit belêfd!'

'Best!' zei 't zwarte ding vanbinnen, 'de bovenste heit ie, en de bovenste mo'j blieven.'

Lutje weende. En Huibert?

Huibert ging koud water drinken, twee, drie vier glazen. Thuus gekomen viel hij zijn lieve moeder om den hals, - die docht dat Huib 't ien't heufd was gesloagen - en kuste haar op 't vriendelijk bezorgd aangezicht.

Huibert ging dien dag in 't land om klaver te maaien, en hij maaide dóor, zonder schoften, - vreemd, zonder proat of weerwoord.

En 's-avonds? Ja, hij ging te bed, en in 't schemerdonker zag hij zijn stoel weer staan, met de kleeren er op, en de schoenen er onder, en - ginds in den hoek zag hij ook het geweer hangen. 't Mussengeweer!.... Al dee ie 't niet gern, de spreeuw' en de mus' had ie 'r wel mee geraokt dat ze drêjden en soezelden. Doar hieng 't. - Ien den oorlog schoten ze mekoare wel dood zonder hoat of nêteligheid. Doar hieng 't; niet wiejer as 'en el van 'em af. Wat gluijde 't heufd. De oogen kneep ie dicht met geweld. Moar hoe arg duuster was 't nou!

Overeind ging hij zitten. Een sprong - en hij was het bed uit.

Daar staat hij met het geweer in handen. Bij het venster beschouwt hij loop, en pan en vuursteen. Omlaag naar buiten wendt hij den blik. - Lienks ient 't duuster leit 'et Bijenveld. Doar slupt ie de lillekerd, de trotse mins!

Rechts waart zijn blik, en 't kerkje met den spitsen toren trekt zijn oogen. Langs de leikes heer, klimt en klimt ie; op den hoan tuurt ie; en den hoan heurt ie kroaien, driemoal kroaien.... en - noar hooger kiekt ie, dóar gliensteren de sterrekes weer helder as glas, en weemoed schiet hum ien 't hart; mussengeweer loat ie zakken; bei z'n hand' drukt ie veur de oog'. 'Moeder! Lutje!' roept

[p. 46]

ie, en - tranen, dikke tranen glinsteren in zijn oogen. 't Zin sterrekes, Goddank heldere sterrekes.

Drie jaren zijn er verlopen. Wilt ge weten wat er in dien tijd is veranderd? Zie, daar ligt De Hazenkamp, maar niet één gelaat herkennen wij. Arie Balders heeft een jaar geleden dat erf verlaten, moeten verlaten. Ongeluk en ziekten van hem en de zijnen brachten hem in 't achter, en Hannes - de rieke Hannes zag 'et oan zonder wee of hulp. Van boer is Arie arbeider geworden, en ginds woont hij in een klein huisje juist bij den grintweg. En toch, 't is aardig, toch kan hij met zijn Lieske God nog ielken oavend danken veur zêgen bij veul ramponderveinding. In vergelijk heeft hij het beter dan vroeger op De Hazenkamp. Brood en minder zorg. Al moest hij om zijn verval veel achting en schijnvrienden, ja zelfs de kerkvoogdij verliezen, toch is hij tevreden, en zelfs zouden Arie en z'n wijfje heel tevreden geweest zijn, wanneer hun Huibert, hun oudste - niet arg verminderd en vreemd van heufd, dukkels arg vreemd en stil gewêst was. Die 'et niet zag 't niet geleuven, hoe machtig veul de ronde flinke jong in die drie joar' verspeuld had. Warken dee ie als 'en êzel, da's zeker; êten en drinken dee ie op tied, da's óok zeker, moar, dat ie d'r uutzag as 'en voatdoek; dat ie geen woord sprak of 't most broodneudig wêzen; dat ie nooit, 's-mergens noch 's-oavonds 'en liedje zong of 'en deuntje floot, en dat ie altied keek as 'en huusmus ien 'en kenariékooi, schuw en akelik, da's netzoo zeker.

Nog tevredener ook zouden Arie en Lieske geweest zijn, zoo niet de kleine Netje - woar moeder zoo mee getobd, en gekrooien had, gesturven was. De minsen zeien, dat 't heel gelukkig was: heel gelukkig! Moar de minsen vuulden niet wat Oarie en zien wiefke vuulden. Woarveur hei'j meer hart en zurg, veur 't rechterbeen dat ree, of veur 't linker woar 'en gat as 'en vuust ien zit?

Maar, wat hun weervaren was, ze hadden God voor oogen gehouden, ze waren dankbaar tevreden, en hoopten voor Huibert op betere dagen.

Het Bijenveld ligt daar nog als vroeger, maar - a'j de oogen scherp zet en wiejer kiekt as oe neus

lang is, dan zu'j toch wel 'en bietje schotsigheid zien. Ge mot boer wêzen om te vuulen woar 't hum krek ien schêlt, moar zien ku'j toch, dat de schoen' zin uutgetrokken en de slof' zin oangedoan. Daar is Hannes, de groote Hannes. Oan zien neus ku'j niet zien dat ie gekker as gek is gewêst, en koaler as koal d'r af is gekommen.

'Stil,' fluistert Kees de arbeider: 'k bin met den boer - St.-Jan

[p. 47]

'en joar - met de ossen noar Londen gewêst; dat ie dartig keuningskoppen op 't stuk verspeulde wil ie niet weten; dat ie 'en nêf of. 'en eum zocht, die de erste van 't land was en Balders heitte, doar sprêkt ie geen woord van; dat ie doar, deur zoo'n mikmaks van 'en kerl ien de hugt gestoken, veur 'en oarige pluk is afgezet, doar zal ie geen toal van lochten; dat ie wark had um ien't noajoar 't jonge vee te koopen, doar kniept ie de oog' van dicht. Dat Kees de noarigheid weet, dat stêkt 'em genog. Kees mag 'r geen woord van sprêken.... Nou, dat duut ie ook niet, hie fluustert 'et moar.'

Op 't oog is Hannes Balders niets veranderd, maar Wimpke wel. Wimpke is nu acht jaren oud; 't is 'en mooi 'en knap jungske. Zoo stadsig ziet ie 'r uut. 'En loakens bokske, 'en schots kielje, 'en spierwit kroagske, 'en gêlzied deske.

Noar de derpschool mocht Wimpke niet, dóar was Luutje glad bedurven. Nog 'en joar wiejer, 't most buugen of bersten, dan zou ie 'en meister ien huus hebben, en alles leeren, tot Engels toe.

Zoo'n lieve jong, zoo'n lekkere jong! 'Kom is hier Wimpke,' roept Balders: 'zeg nóg is wat burgemeister's Oarend oe leerde; toe sprêk is Frans. Toe, dan krieg ie 'en kwartje. Toe dan.'

'Bezoer meseu, voes êt 'en foe meseu. - Nou 't kwartje!' riep de jongen; en Balders zei: 'Owie meseu,' en gaf het kwartje, en had 'en oarigheid, en lachte dat ie meinde te stikken. Den Oarend most hum nog meer leeren. Wimpke was sneu, zonder weergoai, 'en jong um te stêlen!

't Is avond geworden. Aan de linkerzijde van Balders' woning nevens de lage zijdeur staat de welput. 't Is Luutje die op den rand zit. Wat is ze schraal en smal en akelig bleek geworden.

'Ze lêven te vet en te kwiestig,' zegt de afgunst. 'Z'is jongensgek,' zeggen de meisjes die geen jong kunne krieggen. 'Ze lupt met de têring,' zeggen de meesten. 'Jammer van zoo'n knappe dern,' zeggen de jongens. 'Doar he'j de preuts- en de stiefheid,' zegt Berend, die 'en blauwtje liep, en arg verliefd was gewêst. 'Krek as 't heurt, dat kumt 'r van,' lacht Sander, die machtig veul op 'r duiten geloerd en ook 'en blauwtje gelooopen had.

Zéker is het, Luutje voelde zich slap en ziek en treurig. Veel heeft ze geleden. Ze had zich met Huibert 'en kluske getimmerd; wreed was't weggeschupt. Op 't puin tuurde ze drie joaren lang. Botter had ze willen strieken op 't brood van 't erme Oarie's-huus; weg was't genomen en - veur de verkens gegoooid. Deur zuuvere gloas' had ze ien voader's verval gekeken; hum eiges had ze tot warken, zuinigheid en afstand van hoogmoed oangeteid: fluite! Hannes was de erste, de erste zou ie blieden. Gaf Piet honderd veur 'en vulle,

[p. 48]

Hannes gaf er honderdentien; met buultjes was 't geld in huus gekommen, met zakken was't 'r uutgegoan.

Eenig geritsel in 't elzenhout ter rechterzijde, doet het meisje vluchtig ontstellen en haastig omzien. 't Is Huibert. Drie moand' gelêje sprak z'm 't lest, en, veul viel 'r veur, toen voader - hoe bleef 'en roadsel - d'r achter was gekommen.

'Luutje!' roept Huibert, 'één woordje asteblijft.'

Vreesachtig ziet het meisje rond, doch, schielijk snelt ze op het elzenhout toe, naar Huibert, den trouwen Huib die haar zoo lief is.

'Luutje ik bin 't; moar op 'en distansie asteblijft;' zegt Huibert, en weert haar af met de hand. 't Meisje blijft staan. Wat mocht er wêzen?

Luutje 't is lang genogt; lang he'k oe ien 't heufd gelêgen, en lang, heel lang he'k oarigheid in ou gehad.'

Wat vremde toal!

'Alles sliet met den tied Luutje; 'en keers wil vet um te branden; bij mien is de olie de lamp uut.

Zuchten en steunen Luutje ku'j volhouden éen, twee drie joar, moar dan ook is 't op, dan geet de oarigheid 'r af.'

Wat roare stem!

'Gij ien de hugt, ik in de lêgte Luutje, dat lupt 'en averechtse weg uut; da's 'en onneuzel ding.

Ronduut gezeid: ons spulleke geet me vervelen. Oafke Van Houten het me allang zoo toegelonken, en - ik ken 'r 'en trop die ou noar de oog' zien, geliek van stand en stief ien de duuten.'

Was 't donker.... of wier 't op ens zoo duuster?

'Ien vrindschap scheie Luutje, is beter as mekoar ophouen en ien den weg stoan. Vrij za'k wêzen en vrij zulde zin; wat oe voader meint is woar en goed: kalf bij kalf en koei bij koei.'

Zat 'r 'en kat op 'r kêl?

'Nou Luutje hier is mien hand. Atjuus heur, - hier - wi'j niet vrij wêzen..... 'k Zeg oe nóg ens, ielk z'n wêg - dan - dan - lachen we weer eer de karmis ien't darp is. Hier - ien vrêje en vrindschap.

Mergen Luutje, mergen zu'j tien pond lichter wêzen. Dan - - - God! wat schêlt oe -? Luutje! wat kiek ie roar! Wa'k oe bidden mag, sprêk toch, - wat hei'j - Luutje? Lieve Luutje, sprêk - sprêk - 't is krek of ie starft. Help - minsen, help! - ze starft! mien Luutje, o God!'

Daar staat de knaap en aan zijn voeten ligt het zwakke door den vreemden aanval zoo diep geschokte meisje in bezwijming neder. Hij meent wêl te handelen, in haar belang heeft hij zich zelf bestreden; hij heeft haar haar hart weer vrij en zoo haar lichaam weer gezond willen maken. Toonde hij zich los van haar, los zou ze van hem wezen.

Maar zie hoe hij heeft misgerekend, en - hij kust zien liefke

[p. 49]

verscheidene malen op het doodsbleeke aangezicht; snel loopt hij op den waterput toe, doet den emmer dalen, doopt zijn halsdoek in het opgehaalde koele water; ijlt terug, verfrist de dierbare, en meer nog de teedere woorden - zoo geheel in weerspraak met de rol die hij daareven speelde - meer nog de warme taal van 't minnende hart dan de koude van het welwater, brengen het meisje tot zich zelve terug, en 't eerste wat ze zegt is: 'Huibert, Huibert, was't 'en dreum, he'k oe weer, of...?'

'Al mien lêven! al mien lêven!' roept Huibert vurig: 'Luutje, da'k oe zeer dee, 't was uut bestwil.

Luutje, zoo woar as ge mien liefhebt, zoo woar he'k oe altied, altied liefgehad.' En Luutje ze keek Huibert oan met heur kloare trouwe eugskes, en Huip hie bad: Mocht God heur starken en voader's hoogmoed brêken meteen!

Een half uur later trad vader Hannes de keuken binnen. Hij riep zijn dochter. Zij was er niet. Naar den deel: 'Luutje!' Geen antwoord. Op haar kamertje: 'Luutje bin ie hier?' Een zwakke stem: 'Joa.' Hannes treedt op de bedstede toe; ziet zijn dochter nog bleeker dan gewoonlijk er nederliggen, en zegt: 'Wat schêlt ou weer?'

'k Was zoo slap voader, a'j mien hebben wilt za'k opstoan.'

'Slap, umda'j niet êten wilt. Is 'r éen boer woar zooveul vleis ien huus en zooveul vet ien den pot kumt? Woarom êt ie niet? 't Is 'r; 't steet 'r; die slap wil wêzen kan 't worden ook.'

'k Heb weinig trek voader.'

'Zet oe dan 'en kummeke koffie zoo stark a'j 't lust, moar sprêk me van geen slapheid; as ik wil, dan smiet 'k den sterkste op zied. Êt!' besluit Hannes: 'en dan ku'j zóo doen, zóo!' en bij dat zóo, slaat hij zich een paar malen met kracht op de borst.

't Meisje zag den vader aan, en zeide zacht: 'De kracht kumt van God.'

'Altied teksten as 't niks te pas kumt,' schimpt Hannes binnensmonds, en 't zwarte ding bloast weer: 'Wa'k wil dat wil ik! en wa'k wil dat doe' 'k.'

Hannes! Hannes! 'en streujwis wiejer dan zou'j den oppersten Heer zien teugels griepen. Grootte Hannes, wat zou'j klein, onneuzel klein worden. Schei uut, sprêk van wat anders!

'Kracht of geen kracht,' zegt de vader na een oogenblik stilte. 'Mergen is 't peerdsmerkt te B. - 'k Goai er met Mie de hardlooper heer. Wimpke zal mee; moar zieje, 'k wil dat ie op z'n allerbest zal wêzen. Het ie 'en plooi kroagske schoon? Is alles beheurlijk ree en bekwoam? En dan veur mien - de zulveren gespels wi'k op de schoen'; de zulveren zweip' die'k met harddroaven won, wi'k gebruiken, en 't heufdstel van 't peerd mot ook gepoetst. Milles van Z. leit altied te zwetsen en te

bluffen: dóar he'k 't zoer oan. We zullen fien neuske veurop zetten en hum is teunen, dat we méer zin dan

[p. 50]

hie met z'n proats. De gouwen tabaksdeus mo'j ook nog 'en striekske geven, en hier - de spullekes hier, kast en sinjetten, beheurlik Luutje; poetsen dat ku'j! Kom dern, et bed uut, a'j eer in oe voader stelt.'

Toen Balders het kamertje verlaten had, zuchtte het bleeke meisje diep. Met moeite stond ze van haar leger op, zocht de voorwerpen bijeen die ze bewerken of zuiveren moest; werkte - warkte tot loat ien den oavend, en rook gedurig oan den azienfles umdat ze zoo roar, en zoo vreemd, en zoo slap was.

De vriendelijke September-morgenzon blonk lachend over weiden en akkers; de hooge bergen vol koorn schitterden in haar liefelijk licht, en 't rundvee, kalm en vreedzaam, loeide haar een vroolijk 'welkom' toe.

Die Balders - de groote Hannes Balders - had zien rijden, met zijn William naast zich; 't mooie peerdje veur de nette kapsjees; hij en 't jongske in 't volle kastentuug, met vlag en wimpel; die zou gezeid hebben: 'Boer is heer. Boer is keuning.' Jennig! zoo blonk 'et.

't Ging in vluggen draf naar de paardenmarkt, die in het dorp B., drie uren van D. gelegen, dienzelfden dag zou plaats hebben.

't Was een vermakelijke rit voor den hoogmoedigen Betuwenaar.

Verdrêjd! as 'r één was die hum tegenkwien en niet 'sappoba' speulde. Balders zweep zwierde nu eens links dan weder rechts, om uit te drukken: 'Dag Janssen, - Dag Teunis, - Mergen Koatje, - Gegroet Hanneke,' - geheel overtuigd van de meerderheid die aan zijne, en de minderheid die aan de hem voorbijgaande zijde was.

Juist aan den viersprong waar de wegwijzer stond, lag de nederige woning, die Arie Balders, na 't verlaten van De Hazenkamp, betrokken had.

Arie was - oan 't uutmesten van 't verkeschot. Evert zijn twaalfjarig jongske was hem behulpzaam.

'Zie, doar kumt oom Hannes de karkstroat af;' zei Evert, en liet de greep een oogenblik rusten.

'Mooi spulleke toch!' sprak Arie 'Kiek wat pariert ie! 't Peerdje dat ie 'r veur het, is wel zoo best as 'r één ien't darp lupt.'

'Hawwe 't ook zoo voader!' wenschte Evert.

'A'j twee gezonde been' oan 't lief hebt, en heufd en hart ien teum houdt, dan ku'j krek zoo wied kommen as oome Hannes, en wiejer ook nog.'

'Mo'k g'ndag zeggen voader?'

't Sprêkt as 'en geldbuul!' antwoordde Arie: 'Steet 'r ien't Woord niet, da'j oe noaste zult liefhebben? Al ziet oome wat hoog en wat stief, ge weet wel dat ie oe voader's bruur is, en - altied he'k oe gezeid, da'j bij pas de minste zoudt wêzen.'

[p. 51]

'Wimpke, deez kant utkieken,' sprak Hannes.

'Woarum?' vroeg Wimpke, die zich haast niet wenden kon, zoo stijf als hij in 't plooiakraagje zat.

'Umda'k - umda'k 'et wil Wimpke. 'k Zie liever koeien hier, as doar'en verkeschot.'

'Doar woont oome, is't niet voader?' en Wimpke wees met den vinger.

'Hierhen utkieken zeg ik!' gromde Balders: 't is geen oome.'

't Is moar 'en erbeier, is 't niet voader? 'en koale jakhals?'

'Krek geen fatsoen en geen schijven.'

'Die hebbe wij, is't niet voader?'

'Nou!' antwoordde Hannes bevestigend.

't Rijtuig was den viersprong genaderd. Rechtsom moest Hannes.

Arie riep: 'Gemergel!' en voegde er een wuivenden handgroet bij. Evert nam zijn pet af, en vond, dat, nêfke zoo mooi was.

Hannes wees met de zweep naar de andere zij, op een bok die steigerend met de hoorns in een wilg

stiet.

‘Wa'n gekke bok;’ zei Wimpke - die even naar oome en Evert gezien maar zich zoo spoedig als zijn kraagje dat toeliet, weer naar den anderen kant gekeerd had.

‘De stomme beest ploagt zich eiges; de wilg vuult 'et niet;’ lachte Hannes.

‘Voader, geen ens 'en weergroet,’ sprak Evert.

‘Oome zal ons niet gezien hebben jungske.’

‘Gezien dat het ie zeker.’

‘Dan zal ie gegroet hebben zonder da'j 't zag;’ antwoordde Arie, en vatte de mestgreep en toog weer aan 't werk; maar Evert schudde het hoofd en dacht er het zijne van.

‘Oome groette nog;’ zei Wimpke.

‘Valsigheid, duiten-spikkeloasie jungske, dat verstoaj nog niet. As 'en hond oe biet, wat doe'j dan?’

‘Dan schrauw ik voader.’

‘Schrauwen, nee, dan griep ie 'en hout en dan smeer ie 'em zóo dat ie soezelt en schêl ziet, dát doe'j. Moar dan zu'j niet zeggen: dag hunje, ge bint' wel vrendelik hunje, 't duut mien niet zeer, hunje. Begriep ie?’

't Jongske verstond die beeldspraak maar half: ‘Zin die koeibeest' en peerds van oome voader?’ vroeg hij iets later terwijl hij op het vee wees dat ze voorbijreden.

‘Ziede stoapel gek Wimpke, Oarie het geen os' of peerds.’

‘Van wie zin ze dan voader?’

‘Van wie....? Wel van mien;’ loog 't zwarte ding.

‘En gunds dat kleverveld, is dat ook van ou voader?’

‘Zeker. - Zit ie wel mekkelik jungske?’

[p. 52]

‘Best; moar die hoaver gunds, en de wei oan deez kant van de sloot, is dat al van ou voader?’

‘Zou dat zoo vrend zin?’ zei Hannes ontwijkend, en liet er spoedig op volgen: Hei'j nou schik da'j met voader uut bint?’

‘Nou of ik!’ riep Wimpke, en vroeg terstond daarop: ‘Die eerdappel-akkers heuren die ook al oan 't Bijenveld?’

‘Joa, jungske! Joa!!’ antwoordde Hannes en gaf het paard een slag met janhoaver.

‘Hê!’ riep Wimpke opgetogen, en voegde er dadelijk bij: ‘Moar wat is dan niet van ou vader?’

‘Gij niet;’ spotte Hannes.

‘Da's welles, da's welles!’ riep de jongen, en drong zich nader aan den man die hem zoo vurig liefhad.

Liefhad, ja, vurig en teêr, doch - met het oog naar beneden en niet naar boven.

Reeds was de markt in vollen gang, toen de groote Balders van D. met zijn benijdenswaardig spulleke, voor de herberg stilhield waar de Rijzende Zon uithing.

't Was vol op de merkt, overvol. Peerds van allerlei slag en kleur. Hengsten, merries, ruins en vuller; krek van alles.

‘Eh bien sieu Baldèrs, oe vart u? Lank niet kezien;’ zegt een Fransche paardenkooper die den grooten Hannes ontwaarde en hem de hand reikt.

‘Bezoer messeu!’ zegt Balders en lucht op eenmaal al wat hij Fransch heeft: ‘Keman kemptee voe?’

‘Merci, merci, sieu Baldèrs. Zeker paard' an de mart?’

‘Nee man, nee,’ zegt Hannes: ‘Ik kan d'r niet missen van 't joar; vierentwintig ien 't tuug, hê hê hê, 'k wou d'r nog éentje bijsnappen ook.’

‘As boer Balders kumt, dan geet de merkt glik weg de hugt ien,’ vleit een boertje die een bruine merrie ter markt bracht.

‘Hê hê hê, gij smêrt ze,’ lacht Balders tevreden, en de merrie beziende zegt hij spoedig; ‘Wat vroag ie veur dat peerdje?’

‘En bovenste! Driehonderd veur ou!’ fluistert het boertje den vrager in 't oor.

‘Monster op!’ roept Balders.

't Paardje wordt losgemaakt, en de merrie bij den hals houdende, draaft de eigenaar er het marktplein mee langs.

‘t Is 'en beste;’ zegt Hannes.

‘Vrij koed, maar spat;’ zegt de Franschman.

‘Dat zou 'k gezien hebben!’ roept Hannes gekrenkt.

‘Om drie fles Bourgon'j’ schreeuwt de Franschman.

[p. 53]

‘Um vier!’ bluft Balders.

't Boertje keert met zijn paard terug.

‘Hou op!’ schreeuwt Hannes, terwijl hij den Franschman ter zijde stoot en de hand van het boertje vat.

‘Driehonderd! mien!! Alla, zet op! Vort'r mee, ongezien specie op toafel ien de De Rijzende Zon.’

't Boertje zegt: ‘Top!’ geeft den gebruikelijken handslag terug en vertrekt met zijn paardje

‘Eh bien sieu Balders!’ roept de Franschman: ‘ikke de spat wil zien; ij eeft ze, ik eb de vier fles kewon.’

‘Gelogen!’ schreeuwt Hannes: ‘zu'j mien peerds leere koopen? A'j wien lust, doar za'k veur den weerlich niet dood op blieven; al wou'j d'r tien hebben; kom a'j lust; 'k goai noar De Zon: kom Wimpke, kom mee.’

En - toen ze binnen goengen ien De Rijzende Zon, toen lachte de verkooper van 't bruintje zich slap. Spatten had ze en gallen ook! Joa, hie lachte um 't zwarte ding van den trots - moar - um 't zwarte ding van 't bedrog, nee, dóarom lachte ie niet, en - dóarom lacht ook geen mins.

't Was tegen den avond dat Hannes Balders buiten de herberg stond en op zijn rijtuig wachtte om naar het Bijenveld terug te keeren.

Veel wijn had hij geschonken; niet slechts de vier flesschen aan den Franschman - die gaarne de spatten vergat toen hij het druivennat proefde - niet slechts de flesch die hij aan den verkooper toegaf, neen, nog een paar bovendien welke het zwarte ding vanbinnen, almeê uit den kelder gelokt had.

Veel wijn had hij gedronken, veel meer dan hij goedvond of lustte, want, een dronkaard was hij niet, maar - niet kunnen? doar geet ie! ‘Jan 'en neie!’

Beschonken was Balders evenwel niet; alleen zag hij wat rooder dan gewoonlijk, en blaasde het zwarte ding wat sterker. Wimpke had niet te veul gepruufd - daar had de vader zorg voor gedragen. Nog maar weinige oogeblikken had Balders gewacht, toen de knecht uit de herberg met den harddraver vóor en de 's-morgens gekochte merrie achter de kapsjees, kwam aanstappen.

‘Het ie z'n spint hoaver gehad?’ vroeg Balders en loog erbij: ‘dat kriegen ze bij mien alle doag', as ze op stal stoan.’

‘Dat het ie,’ antwoordde de knecht: ‘t Is 'en knap slag van peerd.’

‘Dat gleuf ik,’ zei Balders: ‘zoo'n hardlooper is 'r op de heele merkt niet gewêst. Acht pries he'k er mee gehoald, ien Uitert en overal.’

Nauwelijks had Balders uitgesproken of een staljongen kwam met een zwarten ruin aanstappen, die voor onder den man getoomd was.

‘Mien Kees is niet minder,’ sprak een stevige boer, die Milles heette en te Z. woonde, welk dorp nog een half uur verder dan 't

[p. 54]

Bijenveld lag: ‘Mien Kees is niet minder!’ herhaalde hij luider, en klopte zijn paard op den glimmenden nek.

‘Niet minder, niet minder!’ riep Balders terwijl hij zijn Mieke een stevigen klap op den bil gaf dat ze begon te trappelen: ‘Wel tweehonderd gulden schêlt 't. Wou'j dien bonk met mien Mieke kompariere!’

‘Bonk! Kees 'en bonk? wel verdrêjd! dat zu'j mien woar moaken!’ riep de eigenaar van het

geminachte paard.

‘Waar moaken!’ schreeuwde Balders: ‘Wou’j ien ‘en uur van hier naar ‘t Bijenveld joagen.....? Wou’j dat.....? Ku’j dat.....? ‘t Liekt ‘r wat naar, is ‘t niet? En dat kan ikke: met hum - hier! met den deze; alla! a’j kerroazie in ‘t lief hebt!’

‘k Zou gek wêzen veur niks mien Kees te knouwen;’ sprak Milles wat zachter, en wendde zich af. ‘Alla! hier menneke!’ schreeuwde Balders alweder: ‘wóar moaken za’k ‘et. Honderd gulden tegen éen da’k ou van hier naar ‘t Bijenveld véur blief. Alla, a’j durf: duuzend tegen éen! Wat schêlt ‘t mien. Duuzend! Zeg, wou’j mien takkeniere?’

De boer gaf geen antwoord.

‘Zieje wel dat ‘et ‘en knol is?’ riep Balders, terwijl hij vuurrood geworden triumpfante blikken in ‘t ronde wierp.

‘Umdat oe eigen peerd ‘en knol is wi’j ‘em woagen,’ zei Milles: ‘mien Keeske is ‘r te best veur.’

‘Toe maar Kobus!’ riep er een.

‘Hie met de sjês en gij d’r op, dan ku’j best veurblieden;’ sprak een ander.

‘Oan Milles tien minuten veur!?’ zei een derde.

‘Dat doe’k!’ schreeuwde Balders: ‘en duuzend gulden tegen éen! - A’j ‘t wint, ziedoar, ‘t peerd en de sjês ‘r bij! Zeg, durf ie ‘t nou nog niet?’

Nog een geruimen tijd duurde de woordenstrijd op ‘t levendigst voort. In ‘t einde, of Milles zin had of niet, hij moest toegeven. Behalve dat het door Balders gekochte paard in De Rijzende Zon mocht achterblijven, en daarom van de kapsjees werd losgemaakt en weggeleid, was men overeengekomen dat Balders met zijn rijtuig tien minuten later dan Milles op zijn Keeske vertrekken zou, terwijl nevens Balders en Wimpke, nog een derde in het rijtuig moest plaats nemen om getuige te zijn.

De uurwerken werden geraadpleegd en gelijkgezet. Milles besteeg zijn Kees. Nog drie minuten dan was het zeven uren; tien minuten later zou Hannes vertrekken.

Éen - twee - drie. Vort! en als een pijl uit den boog vloog de ruiter met zijn meester den weg op. - Harrejennig wat liep ie!

Voor Balders klonken ontmoedigende kreten van alle zijden.

‘Loat ‘em, loat ‘em!’ riep Balders gedurig en beet op zijn nagels.

[p. 55]

‘Ge hoalt ‘em niet. Ge hoalt ‘em niet; hie jast ‘em ien drie kertier!’

Balders beet zich de lippen in bloed. Mieke krabde met den voorhoef alsof zij ‘t voelde, dat men haar eer te na kwam.

‘En kloare!’ riep Balders. De borrel kwam - in éen kloek naar binnen, en ‘t zwarte ding werd nog zwarter.

‘t Wordt tied da’j d’r ien stapt,’ zei de kastelein: ‘nog twee minuten.’

‘Tied genogt!’ pochte Balders: ‘al was ‘t ‘r nog tien!’

‘Eindelijk, daar zat hij. De getuige - een boer uit Balders' woonplaats - zat aan de andere zij.

Willem - tamelijk beduusd en erg gedrongen - tusschen de beide mannen in.

“t Is tied!” riepen verscheidene stemmen.

“Geen hoast!” schreeuwde Balders: “bij den meulen za’k ‘em al veur zin.” - Gelach. - “Zit ie goed Wimpke? Alla! Veurruut!” De zweep kwam op de driftige merrie neder; ze deed een sprong, een ruk - als de bliksem schoot ze voort - snel, ongelooflijk snel, en de achterblijvenden die het rijtuig met geopenden mond bleven nastaren, tuurden tevergeefs, want in weinige oogenblikken was de kapsjees achter het elzenhout, in een dichte stofwolk verdwenen.

En vooruit ging het zonder weerga. Mieke scheen den grond niet te raken; de wielen der sjees waren door hun snelle wenteling schier onzichtbaar.

“Alla! Hei! Huup!” schreeuwde Balders. De zweeps slag omslingerde het vurige paard dat liep alsof het vleugels aan de pooten had. - Den hoek ging het om, maar de ruiter was niet te zien: Vort as de weerlich! horrrt! Bij den meulen za’k ‘em hoalen!’ Klets! - ‘Alla! Horrrt!’

En voort ging het, zoo mogelijk nog sneller. De boer ter linkerzijde, klemde zich aan den sjeesrand

vast; alles schemerde voor zijn oogen. Wimpke zweette van angst; hij zag niks meer, geen spier. 'Voader, voader!' riep hij gedurig, 'voader! ik bin zoo benauwd. Schei uut, schei uut!' Maar Balders gilde: 'Stil jungske, stil! Geen nood! Huup! Alla! Huup! Heiiii! Horrrrt!'

En voort ging het, woest. De schier boven krachten aangestremde merrie was met schuim overdekt. 't Was alsof een roofdier haar op de hielen zat. De ooren lagen haar in den nek; 't brandde haar vanbinnen; ze zag niet meer, maar hooren kon ze nog, hooren de krijschende stem van haar onmeedoogenden meester, die - den hoek bij de linden omgereden - den ruiter ontwaard had, en vreeselijk gilde: 'Heiiii! Huuuur! Horrrrt!'

En ontzettend werd nu dat jagen. 't Was alsof het heil van 't vaderland aan den loop van 't arme Mieke hing. Nog altijd rende zij voort, huizen, akkers, boomen, - alles in de avondschemering gehuld, - met kogelvaart voorbij. Rechts lag de molen: één oogwenk.... en, hij lag verre achter. Voort ging het, voort!

[p. 56]

En Milles? Zijn Keeske draafde dat het een lust was; soms in galop, hij zou 't wel rooien. 'Nog 'en kertierke, tsá jong! tsá!'

Maar hoor.... een gillend 'HEI HORT!' klinkt in de verte;.... hij ziet om. Verdrêjd doar kumt de kapsjês. 'Tsá! tsá Keeske tsáa!' En Keeske liep, liep als een haas.

Huuuuur! Horrrrt!' klinkt het al nader. 't Geraas van het voertuig wordt sterker met iedere seconde: 'Tsá Keeske! Tsáaaa!'

En Keeske loopt nog sneller - maar - Mieke is hem de baas.

Haar kop raakt als 't ware zijn achterpooten.

Gehits van Milles!

Oorverdoovend gillen in de kapsjees.

Ai! daar schokt het rijtuig. Een diepe geul in het spoor van den grintweg had dien schok veroorzaakt.

De bevende getuige klemt zich vaster aan den sjeesrand.

'Voader, voader! ge joagt ien de sloot!' gilt Wimpke half schreiend.

'Geen nood jungske, geen nood!' schreeuwt Balders, 'ik hoal 'em! ik hoal 'em! - Stil toch Wimpke. Heiiii! Huuuur! Horrrrt!....' En - nóg een zweepslag die klettert, nog een ruk aan den toom, en - met een krijschend Hoerah! van den voerman, vliegt de merrie den zwartruin voorbij. Recht overeind staat Balders in zijn voertuig.

Voor 't inhalen vreest hij niet. 'Hier is de handwiezer bij Oarie oan den viersprong. Hoerah! Links uut de flank! Huuur! Horrrrt!' en links gaat het den handwijzer om - Om? - Er tegen! Een krak - Een dreun.....

'Tsá! tsáaaa!' roept Milles, 'doar leit nou de grutsheid. Hó hó moar Keeske, de duuzend is mien!'

't Is nacht. Wij bevinden ons in de op- of kelderkamer van een arbeiderswoning. Een flauw brandend keukenlampje verspreidt een somber licht; 't riekt er sterk naar azijn. Zachtjes wordt de deur geopend. Een armoedig doch rein gekleede vrouw treedt binnen, en een stil maar aandoenlijk tafreel treft haar oog.

Op een stoel, naast het hoofdeneinde eener bedstee, zit, half liggend, een man, wiens arm in een doek hangt. Een breed gevouwen doek is hem om 't hoofd gebonden; een lichte sluimering heeft hem bevangen, maar gedurig steunt hij of maakt een onrustige beweging. De man is Hannes Balders; de vrouw is zijn schoonzuster, Arie's lieve Lieske.

Over de bedstee heen ligt een meisje gebogen die de hand van een knaapje in de hare houdt, van een jongske dat erg bleek ziet, maar rustig schijnt te slapen.

Hij slaapt - ja - want zijn zachte ademhaling getuigt dat hij niet - - neen, zij getuigt dat hij leeft en slaapt. - Goddank dat hij slaapt!

[p. 57]

Dat meisje is Luitje Balders, en dat knaapje is Willem, haar lieve broertje. 't Meisje laat Willem's handje los, en terwijl ze nederknielt, vouwt zij haar handen en bidt. Wat heeft ze veel te vragen, en

toch, wat bidt ze kort. Zij zucht!

Arie's vrouw, die bespeurt dat haar hulp in dezen oogenblik niet van noode is, zet zich nabij de deur op een stoel, en vouwt evenals Luutje hare handen.

'Wimpke, Wimpke!' steunt Balders met een nare stem, zoodat de vrouwen er van ontstellen:

'Wimpke, woar bin ie?'

'Stil! hie sloapt lieve voader;' zegt Luutje zich herstellende, en drukt haar koele hand tegen vader's gloeiende voorhoofd.

'Nee, hie zit ien de sjês; hou op! hou op!' roept de vader, en in zijn stem ligt iets akelig droevigs.

'Stil toch, stil!' fluistert het meisje: 'rust is neudig veur ou en veur hum. - Blief nou zitten voader!' smeekt ze zacht, daar ze ziet dat de vader in onrust wil opstaan.

'Zitten, nee,' zegt Hannes luide, terwijl hij de oogen opent en opgestaan, straks voor de bedstee op de knieën valt: 'Hier is mien jungske... sloap ie verrechtig....? Zeg Wimpke, lieve beste menneke, sloap ie.....? - Luutje! ik heur niks,' vervolgt hij gejaagd: 'Luutje oajemt ie nog? Luuster dan toch. Wimpke! Wimpke!! en in den hevigen angst vat hij met zijn ongedeerde hand het knaapje bij den arm, en schudt hem en roept alweder: 'Jungske, beste jungske! wor is wakker, da'k zie da'j lêft. Wimpke, Wimpke! toe, toe, kiek oe voader is oan?'

't Baatte weinig of het meisje den beangsten man tot bedaren zocht te brengen, hij bleef onverstandig ofschoon zachtjes het arme knaapje schudden.

Goddank! Goddank! daar slaat hij de oogen op; daar ziet het jongske zijn vader aan. Het flauwe licht doet wel het zwakke en fletse van dien blik niet bemerken, maar toch - 't is voor de eerste maal na den schrikkelijken val uit het in dolle vaart gestuite rijtuig, dat het knaapje de oogen opent, en weder zegt Hannes: 'Goddank!' en buigt zijn geteisterd hoofd voorover, en drukt zijn lippen op Wimpke's bleek gezichtje lang, zeer lang - droevig lang.

Maar neen, die blik is den beangsten vader niet genoeg; zijn Wimpke leeft, doch hij moet hem zeggen, dat hij geslapen heeft, dat hij geen letsel bekwam en zich wèl bevindt; hij moet zeggen, dat alle vrees van den vader ijdel geweest is, en slechts een lange flauwte zijn oogen en mond tot nu toe gesloten hield: 'Is 't niet mien jungske....' spreekt Balders in koortsige opwindung: 'ge ziet, ge heurt mien? zeg dan moar joa, allinnig joa, en da'j geen pien hebt. O God, wat was ik benauwd!'

'Moar liefste voader,' smeekt Luutje vurig: 'a'j Wimpke liefhebt loat 'em dan vrêjig. Ge weet wat de dokter gezeid het: rustig

[p. 58]

loaten is veur 't oogenblik 't eenige wat te doen is; en, natte doeken op 't heufd, zie dat doi ik gedurig.'

Maar 't smeeken baatte niet. 's-Vaders onrust was al te groot.

'Och! loat mel!' riep hij somber. 'Wimpke sprék moar 'en eenig woord. Zie'j oe voader? Heur j'em sprêken? Zeg mien liefke, mien oarig kerlje, niewoar ge ziet en ge heurt 'em.....?'

't Bleef een oogenblik stil. Op eenmaal vaart het knaapje een rilling door de leden. Hij sluit de oogen; doet ze weder open; richt den blik naar boven, en lispt:

'Heur, 't karkurgel speelt. Hoe mooi! - Zie, wa'n licht! - hoe fel! en kleuren zoo zacht as van - 't pauwe - veer - ke. - Heur - Zie -' en weder sluit hij de oogen, en weder trilt zijn lichaam, en Balders roept in hevigen angst: 'Help, help! O God, wat duut ie roar. Wimpke, mien lieve mien eenigste Wimpke; wat lig ie stief! Helpt dan niemand....? M'n heufd geet bersten. O God! - Wimpke - zie mien oan, mien jungske, mien lievejungske!'

Uit de aangrenzende kamer is de dokter - die er met Arie en Huibert Balders toefde - toegeschoten. Met zachten dwang trekt hij den jammerenden vader terug; voelt het jongske den pols, maar blijft somber en met deernis op hem nederzien. Arie's gade ondersteunt met Huibert's hulp den vader, die als wezenloos voor zich uitziet.

'Is ie bêter.... of is ie.....?' steent Hannes akelig, maar kan den zin niet volënden.

'Neem je rust goede man,' zegt de dokter, 'en bedenken' - maar Balders laat hem niet uitspreken. Uit de hem ondersteunende armen rukt hij zich los; vliegt op den geneesheer aan, en met woesten blik hem in de oogen ziende roept hij weder: 'Zeg, lêft ie, sprék! sprék!! - of anders -' en de angst doet

hem de vuist ballen.

't Is vruchteloos dat de geschokte tot rust vermaand, en gebeden wordt om kalm te blijven. Op aller aangezicht heeft hij de vreeselijkste waarheid gelezen.

'Dood! dood!' gilt hij akelig: 'dood!' en hij rukt zich den band van het hoofd; werpt zich over het lijkje heen en krijgt vreeselijk bang.

'Kind! liefste jungske!' klinkt het hartverscheurend door het snikken heen: 'Eenigst jungske! Vermoord! deur mien! - Wimpke, klopt dan oe vroolikke hertje niet meer? Dood!' en zachter schreiend als een kind, steent hij: 'k Had oe zoo lief, zoo zielsvol lief, en 'k was oe moordenaar!' En - weer vleide de vader; weer brandden zijn lippen op de verstijvende wangen; weer smeekte hij dat het schijn en geen waarheid zou wezen; maar tevergeefs, 't jongske hoorde hem niet, en - uitgeput zinkt de ongelukkige vader bij de sponde neder.

[p. 59]

Het noodlottige voorval waarvan we getuigen waren, had in de woning van Hannes' geminachten broeder Arie plaats gehad. Na den vreeselijken val uit de sjees bij den handwijzer, was er uit de daar tegenoverliggende woning van Arie, dadelijk hulp toegeschoten. In de eerste oogenblikken was door het miskende gezin al het mogelijke gedaan om te helpen en te redden, en, niet één dacht er aan - Huibert niet uitgezonderd - om kwaad met kwaad te vergelden. Ze zagen een ongelukkigen vader met zijn kind; ze zagen een broeder met het knaapje dat hij zoo hartstochtelijk beminde. En nu - zes weken later - bevinden wij ons in het ruime slaapvertrek van Hannes Balders. Gisteren bekwam Balders, sinds dien schrikkelijken nacht, voor 't eerst zijn zelfbewustzijn terug. Een zware zenuwziekte had hem dat zelfbewustzijn doen verliezen. Met onschatbare liefde en trouw was hij in dien tijd door zijn zoo dikwerf veronachtzaamde dochter verzorgd geworden. God had haar in hare zwakheid gesterkt; doch zij niet alleen, maar ook de broeder, de schoonzuster en hunne kinderen, ze hadden gewaakt en geholpen zooveel zij vermochten. Gisteren evenwel, toen de kranke zijn bezinning terugbekwam, toen hadden zij zich bescheiden teruggetrokken; ze wilden geen dank, en zelfs moest Luutje op handslag beloven, van hun 'geringe hulp' geen woord te zullen reppen.

Wat is de groote Hannes schrikbarend veranderd. Gij herkent hem niet meer zooals hij daar op zijn krankleger, met het verzwakte hoofd tegen een berg kussens geleund, een weinig overeind zit. Bleek, doodsbleek en mager is nu het gelaat dat nog maar kort geleden, zoo vol en zoo blozend was. Hol, vreeselijk hol liggen die oogen en missen leven en vuur. Luutje zit in vader's groenlederen leunstoel; ze heeft in stilte gedankt en gebeden, maar, biddende is ze zachtjes ingeslapen. Wat had ze ook veel gewaakt!

Zie, terwijl Balders onbeweeglijk het oog op de dochter houdt gericht, glijden er tranen langs zijne wangen.

'Luutje, Luutje!' roept hij met zwakke stem.

Het meisje bij 't minste gerucht ontwakend, rijst van haar zetel op, en naderkomende vraagt ze zacht: 'Wil ie drinken voader?'

'Nee Luutje;' antwoordt de zieke, en herneemt terwijl hij met zijn matte oogen haar als in de ziel wil lezen: 'Luutje, hiew ie ook van Wimpke?'

Het meisje barst in tranen los; grijpt de hand van den zwakken vader en drukt die teeder.

Een glimlach verspreidt zich over het bleek gelaat: 'En van mien - van oe voader, Luutje?'

Daar droppelen liefde-tranen hem op 't voorhoofd en een kus streelt zijn wang.

[p. 60]

'He'k liefde van ou verdiend....?' zucht Balders: 'Wimpke ha'k méer as lief, en hum he'k den dood gedaan.'

'En nou lêft ie bij God, voader.'

'Bij God!' herhaalt de vader langzaam: 'Is 'r 'en zark ien stad besteld Luutje?' vraagt hij een oogenblik later: 'en groote zark met William Balders 'r op?'

Tóch - tóch leefde het zwarte ding nog.

'Nee voader,' zegt de lieve dochter: 'nee, Wimpke sloapt onder de hangende wilgen. Och! loat geen

hoogmoed 'em dekken; de lévende God die wil 'et niet.'

'Hoogmoed!' herhaalt de vader met klem, en drukt de hand voor het aangezicht; en later, als tot zich zelve zegt hij: 'Mot dan de eerste de eerste niet blieden?'

De tijd was gekomen: 'Nee, nee voader, dat mot, dat kan niet,' roept Luutje: 'gunds ien dat boek, ien grootmoeder's biebel dóar steet te lêzen: De ersten zullen de letsten, en de letsten de ersten zin.' Weder blijft Balders een wijle zijn kind beschouwen: 'Doar ien den biebel?' zegt hij eindelijk: 'dóar.....? lês dan Luutje, lês.'

En Luutje treedt nader met den grooten klampbijbel. Strak houdt Balders den blik erop gevestigd. Een vaal rood komt zijn wangen kleuren; een zenuwtrillen bevangt hem. Zijn Willem ziet hij voor zich als in diens laatste ure; daar hoort hij weer die woorden der hoogste verrukking: 'Kleuren, zoo zacht as die van 't pauweveerke!'

't Pauweveerke! zie, 't ligt daar nog in den bijbel; 't veerke, waarmee hij gespeeld, waarmee de vader hem de wangen gestreeld heeft. - De magere hand strekt hij naar het bijbelboek uit; het meisje opent de klampen, en legt het boek voor den zwakke neder.

'Hier, hier,' zegt Balders en slaat het blad op waarbij de pau-weveer ligt: 'Hier!'

En - sterker worden zijn wangen gekleurd, want Luutje leest:

'Zijt allen malkander onderdanig, zijt met ootmoedigheid bekleed, want God wederstaat den hoovaardige, maar den nederige geeft Hij genade.'

't Is een liefelijke avond. Zie, de popels werpen in de nijgende Meizon lange schaduwen over den akker Gods. Wat heerlijke ure, zoo stil, zoo vreedzaam.

Ziet ge - daar ginds bij dien treurwilg, daar staat de man die den troon welken hij zich zelve stichtte, zich zelve weer sloopte. Vijf jaren is het reeds geleden dat Hannes Balders ervaren moest, hoe God den hoovaardige wederstaat. Zie, hij staat daar bij het graf van zijn zoontje; bij het graf van hem, aan wien zijn hoogmoed den vroegen dood berokkende. Daar staat hij, en 't zelfverwijt zal hem pijnigen tot aan zijn jongste ure. Maar toch hij aanbidt Gods

[p. 61]

wijsheid: 'Dóar, dóar ien reiner lêven, zou 't jungske bêter zin dan hier ien voader's school van iedelen trots.'

Ja Balders, de groote Hannes Balders heeft zich verootmoedigd voor God en de menschen. Daar staat hij, en uit zijn wambuis trekt hij het veertje te voorschijn dat hem de wegwijzer ten leven geweest is; hij drukt het aan zijn lippen; een traan ontrolt er aan zijn oogen. Hij heeft zich vernederd, en God schenkt hem genade.

Genade! Ja, want hij heeft zijn broeder met warmte de hand gedrukt, en van hem geleerd, waarin het heil van den nederige bestaat, - in tevredenheid. Hij heeft diens vrouw vergiffenis gesmeekt voor bittere miskenning, en ziet in haar bevestigd, dat gering naar de wereld dikwerf groot is bij God. Hij heeft zich op den voet gezet die aan zijn vermogen past, en vindt er vrede bij. Zijn nederig gezinde dochter heeft hij aan 't hart gedrukt zooals hij het slechts zijn Willem gedaan had. En Huibert, den trouwen zoon van een geringe moeder, hem heeft hij geprezen, hem heeft hij roerend de hand geschud; hem heeft hij zijn dochter aan 't hart gelegd; den echt zijner kinderen heeft hij gezegend, en het loon - hunne liefde - is de grootste genade, de zaligste wellust. Zie - daar gaat hij terug; daar nadert hij De Hazenkamp welke hij - na het verlaten van Het Bijenveld - voor zijn kinderen kocht om er met hen te wonen: en zie, zie - daar dreumelt hem een knaapje van drie jaren tegemoet:

'Ootevoader! Ootevoader!' roept het vroolijk: 'Wimpke wil bij ootevoader wêze. Wimpke mot 'et veerke zien.'

En Hannes - hij neemt het jongske op den arm; ziet het teederlijk aan 'en zegt bewogen:

'Wimpke, lieve kleine kerlje - bij God is genoade! Joa zeker - genoade!'